

of taxation of dividends are considered in accordance with the current legislation of Ukraine. The main legal aspects, grounds and procedure for paying and paying dividends by issuers are described.

The research of dividends distribution and taxation is considered. The main legislative acts on accounting and taxation of dividends in modern economic conditions are analyzed. The disadvantages of the taxation mechanism, in particular for economic entities – payers of the single tax, are considered, and practical recommendations for improving the accounting and taxation of dividends are considered in order to provide favorable conditions for attracting foreign investors.

Keywords: dividends, investments, capitalization, dividend policy.

Стаття надійшла до редколегії 31.05.2018

УДК 657.006

Інна ТЕРЛЕЦЬКА

викладач кафедри обліку і оподаткування

Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського,

м. Миколаїв, Україна

e-mail: pulenko@meta.ua

Оксана АНДРОНАТІЙ, Альона ВОЛКОВА

студентки факультету економіки

Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського,

м. Миколаїв, Україна

e-mail: andronatij_o.p@outlook.com

e-mail: alenkav031197@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ АУДИТУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ УКРАЇНИ ТА ШВЕЙЦАРІЇ

Під час дослідження проведено порівняльний аналіз особливостей організації діяльності акціонерних товариств України та Швейцарії. Досліджено законодавство двох країн, яке регулює діяльність акціонерних товариств та визначено відмінності у видах акцій, формах участі та розмірах статутного капіталу. Визначено нормативно-правові та податкові аспекти діяльності акціонерних товариств. Розглянуто особливості обліку та аудиту в акціонерних компаніях Швейцарії у порівнянні з Україною зі встановленням меж застосування міжнародних та національних стандартів обліку. Визначено переваги та недоліки застосування міжнародних стандартів обліку та звітності в акціонерних товариствах України. Розглянуто критерії акціонерних товариств Швейцарії, що належать до обов'язкового аудиту. На прикладах розрахунків, показано відмінності в системах оподаткування прибутку акціонерних товариств та дивідендів їх засновників. Зазначено позитивні моменти, що можуть бути запозичені для поліпшення бізнес-клімату України, зокрема через систему оподаткування дивідендів та прибутку.

Ключові слова: акціонерні товариства, акціонерні товариства-мікропідприємства, облік, аудит, оподаткування, прибуток, міжнародний досвід, форми господарювання.

У сучасних умовах економіка України розвивається досить складно, адже існує істотне навантаження на бізнес. Щоб визначити, що необхідно зробити для покращення ситуації в країні розглянемо досвід Швейцарії у створенні умов функціонування підприємницької діяльності та її організації. Досвід Швейцарії є цікавим через те, що її методи співставлення держави і бізнесу утворюють одну з найприбу-

тковіших економік європейського континенту. Акціонерні товариства є однією з найпоширеніших організаційно-правових форм господарювання в Швейцарії, тому доцільно проаналізувати умови господарювання Швейцарської конфедерації та України саме на прикладі акціонерних товариств.

Досвід обліку та оподаткування зарубіжних країн є важливим питанням в умовах

стандартизації і глобалізації облікових процесів. Тому не дивно, що вивченню даного питання присвячено багато праць, зокрема Бенька І. Д., Воронка Р. М., Лучка М. Р. Мокринської З. В. Проте вивчення досвіду обліку, аудиту та оподаткування акціонерних товариств Швейцарії не було здійснено.

Метою даної статті є дослідження особливостей обліку, аудиту та оподаткування в швейцарських акціонерних товариствах та порівняння із застарілою практикою України.

Діяльність акціонерних товариств в Швейцарії визначається швейцарським Кодексом зобов'язань, а саме статтями 620–673. Згідно положень цього Кодексу ст. 620, акціонерне товариство – це капіталомістка компанія, що має економічні цілі (зокрема отримання прибутку) капітал якої ділиться на певні частини (акції) і власники часток несуть відповідальність за борги компанії лише у межах акціонерного капіталу [11]. В Україні діяльність акціонерних товариств регулюється Господарським Кодексом та законами України «Про господарські товариства» та «Про акціонерні товариства» [5]. Згідно ст. 24 ЗУ «Про господарські товариства» акціонерним визнається товариство, яке має статутний (складений) капітал, поділений на визначену кількість акцій рівної номінальної вар-

тості, і несе відповідальність за зобов'язаннями тільки майном товариства [6]. Таким чином трактування поняття акціонерного товариства є аналогічним у двох країнах. Спільні та відмінні критерії за основними характеристиками порівняння подано в таблиці 1.

Проаналізувавши таблицю 1, можна зробити висновки, що заснування акціонерного товариства в Швейцарії є менш капіталомісткою процедурою, а форма участі може бути анонімною на відміну від України. Обов'язкове залучення резидента Швейцарії до участі в правлінні товариством захищає інтереси мешканців держави та є своєрідним контролем діяльності іноземного бізнесу.

В Швейцарії існують певні вимоги щодо ведення обліку та звітності, тому великі швейцарські фірми охоче дотримуються закордонних правил, зокрема, Директив Європейського союзу (ЄС) та Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). На сьогодні близько 40% швейцарських компаній, акції яких котируються на біржі, складають консолідовану звітність відповідно до МСФЗ. Частка ж фірм, які дотримуються Директив ЄС є ще більшою [7].

Довгий час регулювання облікових процесів в Швейцарії здійснювалось лише на базі Кодексу зобов'язань [11]. З 2013 року в дію

Таблиця 1 – Порівняльна характеристика правових аспектів діяльності акціонерних товариств

Критерій	Швейцарія	Україна	Коментар
Статутний капітал	100000 швейцарських франків На 2017 р. у грн. $100000 * 27,2 = 2720000$ грн	1250 мін. заробітних плат На 2017 р. у грн. $1250 * 3200 = 4000000$ грн	У Швейцарії показник не є жорстким еквівалентом в національній валюті, що є наслідком стабільності грошової одиниці та усталених традицій
Акції	На пред'явника та іменні	Тільки іменні	У Швейцарії висока ступінь розвитку ринку цінних паперів, в Україні іменні акції є способом захисту від рейдерства
Члени правління	Мінімум 1 член правління товариства повинен постійно проживати (бути резидентом) Швейцарії.	Немає обмежень	У Швейцарії таким способом бізнес захищає національні інтереси громадян. Для відкриття бізнесу обов'язково долучають резидента
Відповідальність	Всі вкладники відповідають у межах своїх акцій. Власникам акцій на пред'явника гарантується анонімність	Акціонери відповідають за зобов'язаннями АТ тільки в межах належних їм акцій	Межі відповідальності однако-ві

Джерело: побудовано авторами.

вступив «Закон про бухгалтерський облік», що розширив повноваження Кодексу, зокрема щодо мови ведення обліку, складання фінансової звітності та представлення валюти балансу [10]. Згідно Кодексу зобов'язань, Рада директорів акціонерного товариства повинна складати фінансову звітність, вести управлінський облік і, в деяких випадках, складати консолідовану бухгалтерську звітність. Окремим джерелом, що регулює ведення бухгалтерського обліку є Фонд рекомендацій з бухгалтерського обліку та звітності, створений в 1984 р. Головними його завданнями є надання рекомендацій з бухгалтерського обліку та звітності з метою подальшого покращення бухгалтерської практики, досягнення порівнюваності і підвищення якості звітності. Цей фонд також публікує національні стандарти обліку і звітності Swiss GAAPFER яких на сьогодні налічується 24 [1]. Важливим джерелом регулювання обліку виступає Керівництво з аудиту, яке визначає найбільш чіткі вказівки по всіх статтях звітності [4].

Великі швейцарські підприємства застосовують МСБО (Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку) та МСФЗ. Для середніх підприємств прописані національні стандарти Swiss GAAPFER. Для акціонерних товариств встановлені вимоги по структурі звітності: вона повинна містити баланс, звіт про прибутки і збитки, аналіз з попереднім роком та примітки. У тому випадку, коли компанія налічує до 2000 чоловік працюючих, вона подає всі зазначені види звітів та може доповнювати їх деталізацією, зокрема додатковим звітом про рух грошових коштів згідно ст. 962 Кодексу зобов'язань. Малі підприємства у формі акціонерних товариств ведуть бухгалтерський облік лише для цілей оподаткування. Отже, слід відмітити, що особливою рисою для швейцарських акціонерних товариств є обов'язкове подання аналітики до попереднього періоду [11].

Порівнюючи проведення аудиту в Швейцарії відмітимо, що на відміну від України він не є обов'язковим. Щорічний аудит необхідно здійснювати лише за наявності певних критеріїв [8]. Для громадських організацій та економічно значущих підприємств (тобто з

балансовими підсумком в розмірі мінімум 10 млн. швейцарських франків, оборотом в розмірі мінімум 20 млн швейцарських франків і середньоарифметичною кількістю працівників мінімум 50 осіб на рік) аудит є обов'язковим, в той час як для малих і середніх підприємств аудит необхідний в обмежених розмірах. Для цих підприємств передбачена також можливість Opting-out's, що значить повну відмову від проведення аудиту в разі, якщо у них є тільки 10 штатних працівників [3].

Що ж стосується України, то слід зазначити – мале, середнє або велике підприємство у формі акціонерного товариства має застосовувати міжнародні стандарти фінансової звітності, відповідно до Господарського кодексу України. Підприємства, крім тих, що складають фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності, повинні самостійно визначати доцільність застосування МСФЗ для складання фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності.

Акціонерні товариства нашої країни не мають альтернативи щодо застосування в бухгалтерського обліку інших стандартів, окрім міжнародних. Вони не залежно від розміру повинні складати усі форми фінансової звітності, а саме: звіт про фінансовий стан, звіт про сукупний дохід, звіт про рух грошових коштів, звіт про власний капітал, примітки. В цьому є як позитивні так і негативні риси. Зокрема серед позитивних моментів слід виділити те, що застосування єдиного критерію усуває необхідність вибору тих чи інших стандартів та полегшує завдання аудиторам. До негативних моментів належить те, що у акціонерного товариства немає свободи вибору в стандартах ведення обліку.

Обов'язковий аудит річної фінансової звітності для українських акціонерних товариств регламентується ст. 8 п. 3 Закону України «Про аудиторську діяльність» та проводиться щорічно незалежно від обсягів діяльності та штатних працівників. Таким чином, швейцарські акціонерні товариства знижують адміністративні витрати на проведення аудиту, на відміну від українських.

У Швейцарії діє трирівнева система оподаткування, що складається з федеральних,

кантональних і місцевих комунальних податків. Для компаній, які зареєстровані в Швейцарії але переважно ведуть діяльністю за кордоном, оподаткування відбувається лише на федеральному рівні. В залежності від того, де реєструється підприємство (кантон, громада) ставки податків різні, тому при проведенні реєстрації акціонерного товариства цей аспект враховується [2]. Привабливим в такому випадку є кантон Цуг, де діють одні з найнижчих податків.

Розглянемо приклад розрахунків суми сплачених податків на прибуток, у випадку коли акціонерне товариство працює і зареєстровано в кантоні Цуг в умовних одиницях (у.о.):

Дохід – 1'000'000 у.о.

Економічно обґрунтовані витрати – 500'000 у.о.

Прибуток до сплати податків – 500'000 у.о.

Розрахунок оподаткування:

Кантон Цуг, фактично $1,3\% = 500000 * 1,3\% = 6'500$ у.о.

Федерація, дійсна ставка $7,7\% = 500000 * 7,7\% = 38'500$ у.о.

Прибуток після сплати податків = $500000 - 6500 - 38500 = 455'000$ у.о.

Загальний відсоток податку з доходу становитиме:

$$1000000 = (6500 + 38500) / 1000000 = 4,5\%$$

В Україні функціонує дворівнева система оподаткування, однак дохід акціонерного товариства обмежується лише загальнодержавним податком на прибуток в розмірі 18% [9]. Розглянемо приклад розрахунків суми сплаченого податку на прибуток для підприємства, що працює і зареєстровано в Україні.

Дохід – 1'000'000 у.о.

Економічно обґрунтовані витрати – 500'000 у.о.

Прибуток до сплати податків – 500'000 у.о.

Розрахунок оподаткування:

Ставка $18\% = 500000 * 18\% = 90000$ у.о.

Прибуток після сплати податків = 410000 у.о.

Загальний відсоток податку з доходу становитиме:

$$1000000 = 90000 / 1000000 = 9\%$$

Отже, за результатами розрахунків можна зробити певні висновки. Не звертаючи увагу на 3 рівні оподаткування, податкове навантаження на швейцарські підприємство вдвічі нижче ніж в Україні. Низькі податки та низький рівень корупції спонукають до ведення бізнесу, тому багато транснаціональних корпорацій реєструють свої штаб-квартири саме в Швейцарії.

Проте лояльність до оподаткування не зберігається у тому випадку, коли мова йде про оподаткування дивідендів. В Швейцарії досить високий податок на дивіденди на рівні 35% для резидентів фізичних та юридичних осіб [2]. Стосовно нерезидентів враховується ставка податку в країні, до якої він спрямовується, з метою уникнення подвійного оподаткування. У цьому разі ставка може бути знижена з врахуванням ставки оподаткування, яка застосовується в країні мешкання нерезидента. В Україні, якщо власником акцій є нерезидент-фізична особа, то необхідно керуватися правилами розділу IV ПКУ і або утримувати податок з доходів фізичних осіб за ставкою 5% та військовий збір за ставкою 1,5%, або дотримуватись норм міжнародного законодавства для уникнення подвійного оподаткування. Авансовий внесок з податку на прибуток у цьому разі не нараховується і не сплачується. Якщо ж нерезидент є юридичною особою, то податківці у коментарі до листів зазначають певні особливості. По-перше, резидент повинен сплатити авансовий внесок з податку на прибуток згідно правил, затвердженими п. 57.1.1 ПКУ. Пільг стосовно виплати дивідендів нерезидентам-юридичним особам цей пункт не містить. По-друге, товариству доведеться сплатити податок на репатріацію (податок на прибуток з доходів нерезидентів) або застосовувати норми міжнародного законодавства щодо уникнення подвійного оподаткування [9].

Дослідивши норми законодавства, можна зробити висновок, що кращі умови для проведення господарської діяльності, з точки зору оподаткування у Швейцарії, а ось отримувати дивіденди набагато вигідніше в Україні.

Отже, міжнародний досвід формування обліку, аудиту та оподаткування та державне регулювання організації бізнесу акціонерних товариств є підставою до регулювання законодавства в Україні. Держава повинна захищати та допомагати своїм резидентам. Тому пропонуємо для акціонерних товариств-мікропідприємств, у яких штатна чисельність менше 10 чоловік та річний дохід менше 20 млн гривень, знизити ставку з податку на прибуток до 10 відсотків, але в цей же час збільшити ставку на оподаткування дивідендів до

18 відсотків. Таким чином законодавець буде заохочувати підприємства залишати частину прибутку на підприємстві для його подальшого розвитку. В результаті таких змін відбудеться покращення умов для ведення бізнесу в Україні. Важливим етапом також має стати

подолання корупції. Також можна застосовувати спрощення обов'язкового аудиту для акціонерних товариств-мікропідприємств. Дані зміни сприятимуть покращенню фінансового стану акціонерних товариств та економіки країни в цілому.

Список використаних джерел

1. Swiss GAAPFER/ Standards [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.fer.ch/en/standards/swiss-gaap-fer-26-rechnungslegung-von-vorsorgeeinrichtungen>.
2. Swiss Joint-Stock : Structure and Taxation [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://interis.ch/en/products/setting-and-administering-swiss-ag-or-foreign-company/swiss-joint-stock-company-structure>.
3. Воронко Р.М. Облік у зарубіжних країнах [Текст] / Р.М. Воронко. – Львів : Магнолія 2014. – 744 с.
4. Воронко Р.М., Редченко К.І. Міжнародні системи обліку і звітності та аудиту / Р.М. Воронко. – Львів : Магнолія, 2014. – 522с.
5. Закон України «Про акціонерні товариства» Верховна Рада України; Закон від 17.09.2008 № 514-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-14>.
6. Закон України «Про господарські товариства» Верховна Рада України; Закон від 19.09.1991 № 1576-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>.
7. Лучко М. Р. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах [Текст] : навч. посіб. / М. Р. Лучко, І. Д. Бенько. – Тернопіль : ТНЕУ, 2016.
8. Мокринська З.В. Національні стандарти обліку чи МСФЗ: досвід Швейцарії// Інвестиції: практика та досвід – №7/2015, с.1-6.
9. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
10. The new financial report in law [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/ch/Documents/audit/ch-en-audit-a-new-financial-reporting-law-090115.pdf>.
11. Федеральний закон о внесении изменений Гражданского кодекса Швейцарии (Часть пятая: кодекс обязательств) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.admin.ch/ops/de/classified-compilation/19110009/index.html#id-3-26>.

References

1. Swiss GAAPFER/ Standards [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://www.fer.ch/en/standards/swiss-gaap-fer-26-rechnungslegung-von-vorsorgeeinrichtungen>.
2. Swiss Joint-Stock : Structure and Taxation [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://interis.ch/en/products/setting-and-administering-swiss-ag-or-foreign-company/swiss-joint-stock-company-structure>.
3. Voronko, R. M. (2014). Oblik u zarubizhnykh krainakh [Tekst] / R. M. Voronko. – Lviv : Mahnoliia, 744.
4. Voronko, R. M. (2014). Mizhnarodni systemy obliku i zvitnosti ta audytu / R. M. Voronko, K. I. Redchenko, I. H. Blahun. – Lviv : Mahnoliia, 522.
5. Zakon Ukrainy «Pro aktsionerni tovarystva» Verkhovna Rada Ukrainy; Zakon vid 17.09.2008 # 514-UI [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-14>.
6. Zakon Ukrainy «Pro hospodarski tovarystva» Verkhovna Rada Ukrainy; Zakon vid 19.09.1991 # 1576-KhII [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>.
7. Luchko M. R., Benko I. D. (2016). Bukhhalterskyi oblik u zarubizhnykh krainakh: – Ternopil: Ekonomichna dumka, 448.
8. Mokrynska Z.V. (2015). Natsionalni standarty obliku chy MSFZ: dosvid Shveitsarii// Investytsii: praktyka ta dosvid –#7, 1-6.
9. Podatkovi kodeks Ukrainy [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
10. The new financial report in law [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/ch/Documents/audit/ch-en-audit-a-new-financial-reporting-law-090115.pdf>.
11. Federalnyi zakon o vneseniy u zmeneniy Hrazhdanskohoko deksta Shveitsariy (Chast piataia: kodeks obiazatelstv) [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.admin.ch/ops/de/classified-compilation/191100009/index.html#id-3-26>.

Терлецькая И. В., Андронатий О. П., Волкова А. Г. Международный опыт формирования учета, аудита и налогообложения в акционерных обществах

В статье проводится сравнительный анализ условий организации деятельности акционерных обществ Украины и Швейцарии. Исследовано законодательство обеих стран которым регулируется деятельность акционерных обществ и определенные различия в виде акций, формах участия и размерах уставного капитала. Рассматриваются правовые и налоговые аспекты деятельности акционерных обществ. Определяются особенности учета в акционерных компаниях Швейцарии по сравнению с Украиной с установлением границ применения международных и национальных стандартов учета. Определены преимущества и недостатки безальтернативности применения международных стандартов учета и отчетности в акционерных обществах Украины. Рассмотрены критерии акционерных обществ Швейцарии, подпадающих под обязательный аудит. На примерах расчетов

продемонстровано различия в системах налогообложения прибыли акционерных обществ и дивидендов акционеров. Отмечаются положительные моменты, которые могут быть заимствованы для активизации бизнес-климата Украины, в частности через систему налогообложения дивидендов и прибыли.

Ключевые слова: евроинтеграция, европейский опыт, учет, аудит, налогообложение, акционерное общество, Швейцария, Украина.

Terletskaia I., Andronatiy O., Volkova A. International experience of formation of accounting, audit and taxation in joint stock companies

The article is a comparative analysis of conditions for the organization of joint stock companies Ukraine and. Studied law in both countries governing joint stock companies and by differences in the form of shares, participation and forms the authorized capital. Consider the legal and tax aspects of joint stock companies. Identify and auditing features a stock company in Switzerland compared to Ukraine with establishing boundaries and national application of international accounting standards. The advantages and disadvantages no alternative to the application of international accounting and reporting standards in joint stock companies in Ukraine. The criteria of Swiss corporations subject to audit responsibilities. The examples of calculations demonstrated differences in tax systems profit corporations and shareholders. There have been positive aspects that can be borrowed to enhance the business climate in Ukraine, in particular through the taxation of dividends and profits.

Keywords: European integration, European experience, accounting, auditing, taxation, joint, stock company, Switzerland, Ukraine.

Стаття надійшла до редколегії 26.04.2018